

NATIONAAL EXPERTISECENTRUM TABAKSONTMOEDIGING

onderdeel van het Trimbos-instituut

Nieuwsbrief Tabaksontmoediging | nr 5 | 14 juli 2020

- [Column](#)
- [Onderzoek en projecten](#)
- [Beleid](#)
- [Media](#)
- [Agenda](#)

Column

Op naar een rookvrije schooltijd!

Per 1 augustus moeten schoolterreinen verplicht rookvrij zijn. Maar hoe zit het met roken buiten het schoolterrein? **Michael Schreuders**, onlangs [gepromoveerd](#) en nu postdoctoraal onderzoeker aan de Afdeling Bestuurskunde en Sociologie van de Erasmus Universiteit Rotterdam, bepleit in [deze column](#) een rookvrije schooltijd.

Onderzoek en projecten

Roken verergert COVID-19

Een nieuwe systematische review en meta-analyse bevestigt opnieuw dat rokers een [slechter COVID-19 ziektebeloop](#) hebben. Dat geldt speciaal voor jonge mensen zonder suikerziekte. Een studie onder jongvolwassenen uit de VS concludeerde dat medische risicofactoren voor een ernstig beloop van COVID-19 veel vaker aanwezig zijn bij [rokende of e-sigaretgebruikende jongvolwassenen](#) dan onder niet-rokers.

Tevens groeit de kritiek op de [onnauwkeurigheden](#) in de vroege studies die een beschermend effect van roken dachten te zien en worden meer [alternatieve verklaringen](#) genoemd voor de lage prevalentie van rokers in sommige COVID-19 ziekenhuispopulaties, zoals bestaande celbeschadigingen in de hogere luchtwegen, waardoor SARS-CoV-2 deze cellen niet kan binnendringen. Tabak en aanverwante producten hebben een [scala aan effecten](#) die ook kunnen bijdragen aan een ernstiger beloop van COVID-19 en daarom is het van [groot volksgezondheidsbelang](#) om in te blijven zetten op stoppen met roken.

Een overzicht van al het COVID-19 en verslavingsonderzoek staat op [Society for the Study of Addiction \(SSA\)](#). Een interessante pagina waarnaar wordt verwezen is bijvoorbeeld van [ASH Scotland](#) over roken, nicotine en COVID-19-onderzoek. Het Trimbos-instituut heeft een dossier aangemaakt over [COVID-19](#), waaronder ook een pagina met items over roken, en informatie voor rokers op [ikstopnu](#).

Leven met HIV maar zonder sigaretten

Uit een **grote cohortstudie** onder 11.235 HIV-positieve, en 227.320 HIV-negatieve patiënten blijkt dat HIV-positieve patiënten meer geneigd zijn tot het gebruik van zorgproducten gericht op tabaksontmoediging. HIV-positieve patiënten roken vaker (16,6% vs 11,6%), maar ondernemen ook vaker een stoppoging (17,9% vs 13,3%) in vergelijking met HIV-negatieve patiënten. Er zou extra aandacht uit moeten gaan naar de jongere patiënt en/of patiënten die lijden aan een comorbide depressie of stoornis in middelengebruik.

Radiologische screening kan de effecten van longkanker beperken

In een *systematische review en meta-analysis* werd de effectiviteit van **low-dose computed tomography (LDCT)** vergeleken met andere diagnostische technieken in de screening van longkanker. De effectiviteit van LDCT werd onderzocht onder 84.558 deelnemers met gemiddeld meer dan 15 pack-years. De inzet van LDCT bleek te zorgen voor een significante vermindering van de longkanker-geassocieerde sterfte (-17%). Ook werd een relatieve afname van de algemene sterfte gezien (-4%). Conclusie: bij zware rokers kan de inzet van LDCT-screening de sterfte sterk verminderen.

Risico op longkanker is 20 jaar na stoppen nog steeds verhoogd

Uit deze **meta-analyse** blijkt dat ook jaren na het stoppen met roken de kans op longkanker nog verhoogd blijft. In deze studie wordt het *extra risico* op het krijgen van longkanker dat huidige rokers lopen, ten opzichte van het risico dat niet-rokers lopen op het krijgen van longkanker, op 100% gesteld. Vervolgens blijkt dat 1 jaar na het stoppen met roken nog 81,4% van dit extra risico is overgebleven. Na 5 jaar bleef nog 57,2% van dit risico over, na 10 jaar 36,9%, na 15 jaar 26,7% en zelfs na 20 jaar bleef nog 19,7% van dit extra risico over. Conclusie: screening op longkanker moet ook 15 jaar na stoppen met roken worden doorgezet.

Hollandse nieuwe

Jeroen Bommelé (Trimbos-instituut) presenteerde deze week de 'Factsheet Kerncijfers Roken (2019)', waaruit blijkt dat we nu minder dan 3 miljoen rokers hebben in Nederland, maar zorgen rondom jongvolwassen rokers (20-24 jaar) blijven bestaan.

Jeroen Bommelé (Trimbos-instituut) beschrijft in een Engelstalige factsheet de gemeentelijke en regionale initiatieven op het gebied van tabaksontmoediging in Nederland.

Jeroen Bommelé (Trimbos-instituut) beschrijft in een paper de onderzoeksopzet voor de PROMISE-studie (een studie naar het trainen van verloskundigen om laaggeletterde zwangeren te helpen stoppen met roken).

Joyce Dieleman (Radboud Universiteit, Trimbos-instituut) concludeerde in een observationele cohortstudie dat de blootstelling aan lage tot gemiddelde niveaus van omgevingsrook ('meeroken') tijdens de adolescentie niet resulteert in functionele veranderingen op hersenniveau van niet-rokende jongeren.

Paulien Nuyts (Amsterdam UMC) bediscussieert het ophogen van de minimum-verkoopleeftijd van tabaksproducten naar 21 jaar.

Lutz Siemer (Saxion University of Applied Sciences) deed kwalitatief onderzoek naar de gebruikerservaringen bij een combinatie van face-to-face en web-based SMR-tools,

waaruit bleek dat face-to-face sessies de nadelen van web-based tools (ten dele) kunnen ondervangen.

Maurits van der Veen (Gelderse Vallei) benoemt de olifant in de (spreek)kamer: hij bespreekt de gezondheidswinst van het stoppen met roken en de rol die cardiologen daarin kunnen hebben.

Marieke Rombouts (Trimbos-instituut) publiceerde een update van het 'Peilstationsonderzoek Scholieren' over 'Jeugd en riskant gedrag 2019', over het middelengebruik en ander riskant gedrag van de jeugd in Nederland.

Het Trimbos-instituut ondervroeg begin mei 1000 rokers over hun rookgedrag ten tijde van de coronacrisis, waaruit bleek dat één op de drie rokers is gaan nadenken over stoppen met roken door de coronacrisis.

Lopende zaken

Het Stoptober 2020 webinar voor zorgverleners van 23 juni is terug te zien, met de plannen voor Stoptober 2020, inspiratie vanuit de praktijk, het belang van Stoptober en misvattingen rondom roken en corona (duur: 60 minuten; organisatie: Trimbos-instituut en Stoptober).

De Stoptober Toolkit 2020 is **gratis** te bestellen door zorgverleners. Voor de implementatie van Stoptober kunnen zorgverleners terecht op www.trimbos.nl/stoptober.

Ook het **webinar 'Goede zorg = Rookvrije zorg'** van 30 juni voor professionals van zorginstellingen die hun organisatie rookvrij willen maken, is terug te kijken (duur: 60 minuten; organisatie: Verslavingskunde Nederland).

Staat uw praktijk of organisatie nog niet op de **Hulp in de buurt-kaart van Ikstopnu** en wilt u meer bekendheid? Mail dan nu uw gegevens naar SMRhulpdichtbij@trimbos.nl.

Lilian Peters (UMCG) beschrijft in een interview met ZonMw waarom het voor (zwangere) vrouwen met een lage sociaaleconomische status extra lastig is om te stoppen met roken. Met een aantal collega's gaat zij kijken naar het gebruik van de **Trimbos-richtlijn** en hoe de implementatie van deze richtlijn verbeterd kan worden onder professionals.

De **vernieuwde Rokeninfo.nl** is live gegaan. Waar Ikstopnu.nl speciaal gericht is op stoppen met roken en gestopt blijven, legt Rokeninfo.nl de nadruk op informatie die meer in de oriëntatiefase zit. Denk hierbij aan de risico's en effecten van roken, verslaving en bijvoorbeeld de link met opvoeding (helderopvoeden.nl).

In november zijn 192 eerste en tweede klassen gestart met de **Smokefree Challenge**. Ondanks het coronavirus hebben 58 klassen de Smokefree Challenge afgerond. In **dit filmpje** worden de winnaars bekend gemaakt van schooljaar 2019 - 2020.

Het RIVM heeft de **publiekssite tabak** vernieuwd.

In de startblokken

Het **SRNT Europe congres** wordt dit jaar online georganiseerd (op 17 en 18 september) in plaats van in Zwitserland, waar het plaats zou vinden. Dit online congres is toegankelijker dan normaal; er is geen reistijd én het congres is **gratis** voor beginnende onderzoekers (studenten, promovendi, junior onderzoekers en vergelijkbare functies). Alle abstracts rond het thema nicotine, tabak en vaperen zijn welkom, **in te dienen tot en met 31 juli a.s.**

Kent u rokers of stoppers die mee willen denken over producten van [Ikstopnu](#)? Meer informatie of aanmelden voor het expertpanel kan via SMRhulpdichtbij@trimbos.nl

Kent u stoppers of mensen die al langer gestopt zijn en behoefte hebben aan steun van anderen? Zij kunnen zich aanmelden bij de [Facebook-groepen van Ikstopnu](#).

[Wanda de Kanter](#) (Antoni van Leeuwenhoek) schrijft in haar nieuwe boek 'Parasiet der kwetsbaren' over hoe in een nieuwe kijk op gezondheidsbeleid, de extreem dodelijke epidemie bestaande uit roken, fastfood en alcohol op verschillende niveaus kan worden aangepakt.

Beleid

Uitstalverbod en uitbreiding rookverbod

Op 1 juli ging het [uitstalverbod](#) van kracht voor supermarkten. Sigaretten, shag, sigaren en e-sigaretten mogen niet meer zichtbaar zijn. Ook is [sinds deze datum](#) het [rookverbod uitgebreid](#) met e-sigaretten en tabaksverhittingsapparaten. Dat betekent dat dampen niet meer mag in bijvoorbeeld openbare gebouwen, de horeca en op werkplekken. Een andere maatregel in het kader van de maatregelen vanuit het Nationaal preventieakkoord zijn de [verplichte rookvrije schoolterreinen](#) per 1 augustus.

Voortgang Nationaal Preventieakkoord

In [zijn kamerbrief](#) over het Nationaal Preventieakkoord gaat staatssecretaris Blokhuis (VWS) ook uitgebreid in op het deelakkoord Roken. Hij beschrijft de gevolgen van COVID-19 voor de afspraken uit het Nationaal Preventieakkoord en, onder aanbieding van de [Voortgangsrapportage van het RIVM over het jaar 2019](#), bespreekt hij de voortgang van de afspraken. Hij is tevreden met de voortgang, maar is zich er tegelijkertijd van bewust dat aanvullende maatregelen nodig zijn.

Rookvrije generatie = e-sigaret-vrije generatie

Staatssecretaris [Paul Blokhuis](#) pleit voor een verbod op e-sigaretsmaken, na een [eerdere publicatie](#) van het Trimbos-instituut over het gebruik van de e-sigaret. Daarnaast verwees Blokhuis naar een recent onderzoek van het [RIVM](#), waaruit bleek dat met name de grote variatie in smaken aantrekkelijk werkt voor dampen (onder jongeren). Met deze maatregel tracht Blokhuis de aantrekkelijkheid voor jongeren te verminderen. Zo kondigt hij bijvoorbeeld een verbod op smaakjes van e-sigaretten aan, om dampen minder aantrekkelijk te maken voor jongeren.

Internetconsultaties: Wijziging Tabaks- en rookwarenwet & Tabaks- en rookwarenregeling

De [internetconsultatie van de \(concept\) regeling Tabaksverhittingsapparaten en gestandaardiseerde sigaret](#) is geopend voor reacties en sluit op 31 juli 2020. Het gaat om een wijziging van de Tabaks- en rookwarenwet om elektronische verhittingsapparaten onder de reikwijdte van de wet te brengen en over het invoeren van eisen aan het uiterlijk van sigaretten.

Ook de [internetconsultatie van de wijziging van de Tabaks- en rookwarenregeling](#) is geopend. Deze sluit op 27 juli en betreft het introduceren van een nieuwe meetmethode voor volumetabak en enkele technische wijzigingen en correcties is geopend voor reacties.

Uitspraak in de zaak 'Cubacigar Benelux N.V. tegen De Staat der Nederlanden'

Eind juni van dit jaar stelde het Gerechtshof **de Staat opnieuw in gelijk gesteld** nadat Cubacigar hoger beroep had ingesteld tegen de **uitspraak van de Rechtbank Den Haag in 2019**. Het geschil betrof de rechtmatigheid van nadere verpakkingseisen, die 'glitter en glamour' verpakkingen verbieden, voor de verkoop van Cubaanse sigaren op de Nederlandse markt. Cubacigar voerde aan dat het onmogelijk is om in Cuba aparte verpakkingen voor de Nederlandse verkoop te maken, en zij bovendien een andere (niche) markt bedienen. Het Gerechtshof stelt, net als de Rechtbank, dat de Staat - onder verwijzing naar verschillende onderzoeken (Trimbos, Cochrane) en richtsnoeren van de WHO - voldoende heeft aangevoerd om te kunnen concluderen dat de nadere verpakkingseisen niet in strijd zijn met de Tabaksproductenrichtlijn en het recht op het vrije verkeer van goederen. De eisen zijn gerechtvaardigd ter bescherming van de volksgezondheid en gaan niet verder dan nodig om dat doel te bereiken. Cubacigar heeft nog drie maanden de tijd om in cassatie te gaan bij de Hoge Raad.

Media

Rookvrije bushaltes in Twente

Losser heeft als **eerste (Twentse) gemeente bushokjes officieel rookvrij** verklaard. Alhoewel er geen straf boven het hoofd van de roker hangt, wil de gemeente hiermee een signaal afgeven en mensen stimuleren elkaar aan te spreken op rookgedrag. Andere gemeenten zoals **Amersfoort, Utrecht** en **Amsterdam**, kijken ook naar de mogelijkheden om bus- en tramhaltes rookvrij te maken.

Zuid-Afrikaanse hooggerechtshof weigert terugdraaien verkoopverbod tabak

Sinds 27 maart geldt een **verkoopverbod** op tabaksproducten om de verspreiding van COVID-19 te beperken. Een bod van lokale tabaksfabrikanten om dit verkoopverbod terug te draaien, is door het **Zuid-Afrikaanse hooggerechtshof verworpen**. Het pleidooi van de fabrikanten dat sigaretten een 'essential service' voor de samenleving is, kwam hierbij niet van de grond.

Jongeren en de e-sigaret

In het kader van de uitbreiding van het rookverbod onderzocht de Nederlandse presentator Edson da Graça in een **mini-documentaire** feiten en fabels over de e-sigaret.

De Canadese minister van Volksgezondheid, Patty Hajdu, gaat **verdere maatregelen** nemen om dampen onder jongeren te voorkomen. Vanaf 7 augustus zal het niet langer toegestaan zijn reclame te maken voor e-sigaretproducten op plekken waar jongeren dit kunnen zien of horen. De Canadese overheid probeert hiermee **de toename van dampen onder jongeren** in te perken.

Agenda

Binnenlandse bijeenkomsten

Lustrumcongres van de Vereniging voor Verslavingsgeneeskunde Nederland (VVG) is uitgesteld tot 30 september en 1 oktober 2021, HolidayInn Leiden.

Inspiratiedag Studenten, alcohol, drugs en tabak, 2 november 2020, St. Jacobsstraat 171, Utrecht.

Buitenlandse bijeenkomsten

De **SRNT-Europe 20th Annual Conference** vindt dit jaar online plaats, 17-18 september 2020.

Het **World Congress on Tobacco and Smoking Cessation** vindt plaats op 12-13 oktober 2020 in Sydney (Australië). De conferentie is via een Webinar bij te wonen.

De **13th Asia Pacific Conference on Tobacco or Health 2020** (APACT 2020) is uitgesteld tot 2-4 september 2021, in Bangkok (Thailand).

De volgende nieuwsbrief verschijnt..

8 september 2020.

Gastredacteurs

Jelmer Talsma en Jules Douwes zijn gastredacteurs bij deze editie van de nieuwsbrief. Zij studeren Geneeskunde (SUMMA) aan de Universiteit Utrecht.

Redactie:

Esther Croes
Minke Veltman
www.trimbos.nl

Volg ons op twitter

[Disclaimer](#) | [Privacy statement](#) | [Afmelden](#) | [Doorsturen](#)

copyright © Trimbos-instituut 2016